

Skalnata pečina . . .

Spisal Proto Konec iz Srednje vasi.

Odprem okno . . . V hribih se dela dan . . . Pod mano bele ceste, zeleni travniki, pisana polja . . . Okrog mene gorski venec, goste hoste, ljubke planine . . . Nad mano sinje nebo, beli oblaki, žareča zarja . . . Pred mano pa gorski velikan z golo glavo, s častitljivo asistenco, oblečen v rjavo haljo s sivimi gubami, potresen z večnim snegom . . .

Mnogi hodijo pod tvoje podnožje, častitljivi kralj gorovja, mnogi ležejo po tvojem raskavem krilu, da pridejo do tvojega ovratja, da te poljubijo na gubasto čelo . . . Tudi jaz sem plezal na tvoje naročje, sivoglavi oče, tudi jaz sem se oprijemal tvojih kolen, se pritiskal nate, da mi ne izpodrsne, stiskal pesti, da ne omahnem, da ne zletim v prepad . . . Pa vse to se mi je zdelo navadno, vsakdanje, bil sem eden izmed množice . . .

Odprem okno do kraja . . .

Pred mano sivi velikan, pa na njem, na njegovem naročju, je skalnata pečina, čisto sama, prav edina, da ji ni para. In ta pečina je meni tako ljuba in draga kakor dober dan v letu, kakor dobra misel v bridkosti, kakor izpolnjena želja po dolgem času . . .

Znana so mi pota in steze, znane čeri in robovi, znane drče in plazovi, častitljivi kralj pogorja, pa ta pečina na tvojem naročju, ta voz na tvojem pasovju, je priklenjena na moje srce, kakor z dolgo, sedemkrat zvezano verigo . . .

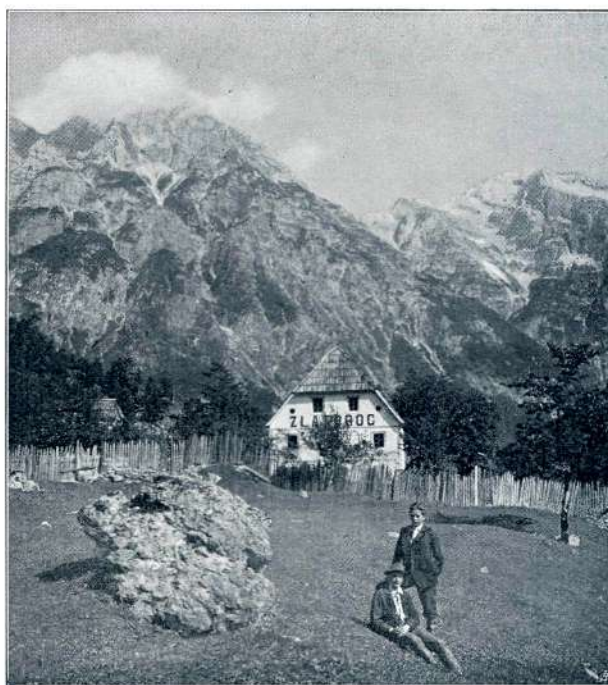
Odprem okno do kraja in se sklonim čez okno . . .

Skalnata pečina je pred menoj vsa . . . Zaželim po tebi, zaželim kakor otrok po slaščicah, in hrepenenje se izpremeni v gledanje . . . Dve beli čeri visita navzdol kakor dva bela trakova, počez pa zelena ruša kakor zelena porta, raztegujoča se po globokih gubah navzdol in navzgor pa tja do častitljivih bližnjih sosedov očeta velikana . . . Ljuba so mi kozja pota po tebi, stari očak, pa ljubši mi je pot čez skalnato čerino . . . Pa kaj pot? To ni pot, to ni steza, to ni drča, to je le skala, ostra čer, prava pečina. Ne moreš se opirati na palico, ne moreš zatikati železne osti v tla, ne moreš s podkovanimi čevlji najti stopinje, ne moreš plezati po kolenih, ne prijemati z rokami za železne kline . . .

Ta skalnata pečina hoče celo srce, zahteva celo ljubezen, predlaga žrtve, sede na tvoje življenje. Le nit je, ki te drži pokonci, le las je, ki te hrani pri življenju, le volja je, ki te vleče naprej . . .

In vendar te ljubim, skalnata pečina! Ti greješ mojo dušo, dvigaš mi prsi! Kaj to, če po stezi hodiš, če se po drči plaziš: tvoj život je na varnem, tvoja duša miruje. Pa stopi do tega kolena starega očaka, do skalnate pečine, pa si jo oglej, pa se je oprimi, pa se spusti po njej navzgor, pa se spusti po njej navzdol . . .

In moje srce zahrepeni, moje noge me ponese pod vznožje sivega orjaka. Kakor orjaška kača svoj

FOT. A. GREGOREC

TRENTA: LOG

plen tako me objame gorski velikan v svoje naročje. Pa se stisnem, duša zatrapeče, srce utripa kakor z udarci ure, roke se širijo, objamejo beli trak, belo robato čer pa se krčevito oprimejo skalnatih izrastkov . . . Potresem s pestmi skalnate rožičke — drže . . . Srce se pomirja, oči hvaležno zro pod noge . . . Ena, dve, tri . . . Ave, Maria . . .

Moje grešne kosti se grejejo na sivi skalnati plasti. Moje oči pa zró srepo po čeri navzgor in iščejo novih izrastkov za oprijemanje. Poizkušam z desnico, pa to ni natorna skala, to je dragi kamen, ki je priletel z orjaške kraljeve krone in se ustavil

za pasovim vozlom ... Poizkusim z levico. Pa to ni skala, to je kepa prsti, pobeljena z drobnim peskom ... Pesti se krčijo. Volja kliče: Naprej! Nazaj je prepad ...

Spet poizkušam. Bo. Natorni izrastek. Potresem, potresem močno. Drži. Desnica je na varnem. Levica pa le ne najde držaja, novega, višjega držaja. Pa naj počiva levica.

Naprej! Ena, dve, tri ... Ave, Maria ...

Pa še ni srede skalnate pečine. Spet iščejo oči novih oprijemkov. Znojne kaplje rosé belo čelo.

FOT. ANT. GREGOREC
SV. MARIJA V TRENTI

Poizkušnje se vrše. Upanje raste, duša počiva. Levica iztakne izrastek, kakor bučo debel. Zdaj pa noge obupujejo. Le en naslonek, ki ga je desnica oprijela, je nogam na razpolago ...

Vnovič se požinem. Obéroč držim za skalnato bučo, leva noga pa sloni na malem izrastku ... Ave, Maria ...

Roka ne najde ničesar, ne desnica, ne levica. Oko pa zre navzgor po beli čeri. Oko zre, zagleda, pa roka ne doseže. Torej, brezposelna noga, ti hajd na delo!

Noga deluje, tipa, drsa, oprijema, pa ne prime ... Duša trepeče, život trepeče, noga na skali čuti mravljince. Kaj bo? ...

V duši se bije boj. Dve misli se borita med seboj. Ali dol, ali gor? ali smrt, ali tvegano življenje? Smrtne srage se bore z znojnimi sragami. In te smrtne kapljice so drzne, so urne, se prelivajo, se pretakajo, se smejajo, smejajo tako zaničljivo, se obnašajo tako oblastno, se širokoustijo zbadljivo ... Kaj bo? Znojne kaplje pa se zbirajo v kotu, pod čelom, v očesni kotlici, pa se pripravljajo na resno, odločilno bitko. Moja duša miruje, moli, moli kakor mati, ki čuva ob postelji bolnega otroka. Ne moli z ustnicami, samo trepeče, ne govori razum, samo srce vzdihuje, pa prepušča vse modrosti božjega znanja ... Ave, Maria ...

Noga se zarine v skalo, život se pomika više in levici je spet sreča ugodna. Zagrabi za mahovit izrastek, in kosti mojega rojstva se povzpno in stegnejo naravnim potom. Oči gledajo vrh belih trakov, vozle pasu, gube nad opasjem. Še dvakrat in pečina je za nami ...

Pa života se je prijala trudnost, omahle roke so se tresle, utripajoča kolena so drevenela, srce je postajalo, v dušo je legal mrak ... Volja se je okrepila, telesne moči so pešale ...

Oči so izgubile sokolji vid, medlele so kakor oči dosmrtnega jetnika. Oči so pešale, pa niso mogle zazreti kakega oprijemka. Spet je treba vzeti cepinček v roko in klesati. Kamenite drobtine so letele čez glavo in se usipale za vrat pa za pas, otožni, enoglasni udarec cepina, kakor rudarjevo kladivo je zvenel v breg in plan, tam gori v ozračju pa se je zibalo košato telo divjega orla in njegovo bistro oko je čakalo plena, bogatega plena na skalnati pečini ...

Zona me strese, ko dvignem oči proti nebu. Namesto nebeške tolažbe mi angel smrti pogleda v obraz. Vročina je prihajala v moje prsi, mraz je stresal otrple ude. Sapa je obtičala v prsih, tesno je prihajalo v srce ...

Pa stopinja je napravljena ... Ena, dve, tri ... Ave, ave ...

Skoro nezavesten se držim obéroč za vozle in ga objemam. Nove moči so prilezle na beli dan. Hladen vetrič je pihal smrtne srage s čela v dolinico. In tam, koder so se prej zbirale znojne kaplje, so se tiščale smrtne srage. Pa veterc jih je odpihal iz očesne kotlice tja v širno plan in oči so zgrešile divjo ptico v sinjem zraku. Roke so žele zmago, noge pa so še štrlele proti zijavemu prepadu. Život se je opomogel in prevzel vlogo brezposelnih stopal.

Še enkrat, še enkrat, še en junaški povzpenj, še en drzen potegljaj, še en spreten dvig — pa je pečina pod nogami ...

Ave, Maria, gratia plena . . .

Vrh skalnate pečine, na voglatem pasu sedim in zrem v dolino, zrem v zijavi prepada pa hladim utrujene ude. Srce bije pravilno, život počiva, duša moja se raduje, poskakuje, vriska veselja, pôlje zmage, daje hvalo . . .

Ljuba si mi, skalnata pečina, ljuba in draga, saj si kos mojega življenja, saj je vezano nate moje srce, saj sem ti upognil svojo voljo, zastavil svojega rojstva kosti, svoje glave možgane.

Trda si, pečina moja, težave rastejo na tvojem hrbtu, pelinova je tvoja prijaznost, raskava tvoja vljudnost. Pa te imam rad, pa so prijetni spomini nate, lepo dišeče tvoje rože, sladke njih korenine, preljuba moja pečina!

* * *

Desna noga je izkopala malo globino.

Ena, dve, tri . . . Z največjo hitrostjo in varnostjo se povzpnem, uprem vse svoje moči na desno nogo. Z levo pestjo pa zagrabim za prej nedosežni skalnati izrastek. Komaj sem zagrabil zanj, že izpodrsne leva noga in visel sem le za levo roko na skalnati pečini. Hitro si pomagam z vsem životom, da desna noga prileze na skalnato bučo. Pa zdaj je bil vlak prekratek in visele so kosti mojega trupla kakor troprsti lenivec na drevesu. Nič drugače. Desna noga zlezi dol, desna roka pa sezi po cepinček v torbico in hiti, da izklešeš v skalo luknjico . . .

Desnica hiti, levica pa utripa . . . Luknjica je napravljena, cepinček drži. Pa kaj, ko je treba še druge luknjice za nogo. Pa ta mora biti večja, da gre vanjo noga, ne cepinček.

Levica je že utrpnila, pa še drži krčevito. Zdaj je treba pospešene hitrosti. Desnica že drži za cepinček, levica omahne, pa se povzpnem z vso močjo, potegnem za cepinček, počasi leze život dalje, zobje škrtajo, mrak se dela pred očmi, leva noga pa tipa in išče izklesane stopinje . . . Ave, Maria . . .

In spet odpiram okno . . . Pod mano bele ceste, zeleni travniki, pisana polja . . . Okrog mene gorski

venec, goste hoste, ljubke planine . . . Nad mano pa temno nebo, sivi oblaki, žareči bliski . . .

In ti, gorski kralj, z oblaki zavito glavo kakor s turškim turbanom, odet v sivo haljo, potresen z rjavim snegom, ti me ne vidiš; pa jaz te vidim, vidim skalnato pečino, sladkost mojih dni, veselje mojih spominov . . .

Odprem okno do kraja . . .

Ti skalnata pečina pa tvoje bele čeri pa tvoje rjave drče pa tvoj zeleni pas — vse to mi zopet dviga srce, pôlje dušo, volji pa kleše kamenit prestol, vdolben v mogočno skalo, ki je ne izpodje voda, ne razdene potres, ne premakne pekel . . .

Huda so tvoja pota, mučna hoja po tebi, skalnata pečina! Bolezen mi je nakopala, udje so se tresli nad prepadom, srce je bilo kakor obsojena trepetlika, sapa si je zaprla pot iz prsi, jezik je zeval žeje, duša je romala po visokih hribih in iskala svojega gospodarja. Pa bolezen je prestana, bol pozabljena . . .

Odprem okno do kraja in se sklonim čez okno . . .

Grom pretresa dol, bliski švigajo nad glavo gorskega velikana pa treskajo po gori doli, počez po gori ter svetijo skozi megleno jezero, pa kažejo skalnato pečino, kažejo spomin mojih ur, kažejo skalnati prestol moje volje . . .

Zato si mi tako ljuba, moja pečina, zato ste mi tako drage, moje bele čeri, zato ste mi tako pri srcu, sive drče! Moja duša se je vrnila z visokih gora pa se spet veseli svojega bitja. Ona raja, čeprav se solnce joka za oblaki, ona ljubi, čeprav bliski treskajo ob pečino . . .

Moja duša se veseli belega dne, se veseli prestane hoje, prijetni spomini romarske duše se bude pod njeno streho. Smeji se ji divji orel nad skalnato pečino, v obraz se ji reži strma čer, zavistno lice hribolazčevo jo gleda, „višje duše“ jo gledajo z mračnim čelom, filistri višjejo nosove, „ožji krogi“ pojo „slovo in naročilo“.

Moja duša pa sloni na skalnati pečini, gleda na dovršeno dejanje in poje pesem o zmagi . . .

